

„Hořejšího medaile“ a její tvůrce

Česká (i československá) klinická biochemie měla obrovské štěstí již v okamžiku svého vzniku. Tím obrovským štěstím byla především osoba jejího zakladatele, profesora Jaroslava Hořejšího. Internista, s širokým přehledem a láskou k hepatologii, pod podporující rukou profesora Hynka (který mu umožnil ještě před 2. světovou válkou studijní pobyt v Londýně) a pod vlivem tohoto pobytu a získaných znalostí založil na klinice v Praze centrálně vedenou laboratoř. A začal obor klinické biochemie rozvíjet, podporovat, propagovat. A prozíravě věděl, že je potřeba rozvíjet i odborný život a založil (a stal se prvním předsedou) „Sekci klinické biochemie“ v rámci České lékařské společnosti JEP. Dlužno podotknout, že v roce 1958, kdy naše odborná společnost vznikla, se všechny odborné společnosti nazývaly sekcemi. O tom, co vše pro náš obor profesor Hořejší vykonal, se dají napsat desítky stran – myslím, že už nikdo z nás se jemu nemohl vyrovnat.

Není proto divu, že jsme se ve výboru ČSKB v roce 2002 dohodli a rozhodli, že ustavíme nejvyšší ocenění, které naše odborná společnost může udělit, a nazveme ho „Hořejšího medaile“. Na stránkách ČSKB můžete najít text, ke kterému není co dodat:

„Tato cena je určena těm domácím i zahraničním pracovníkům, kteří mají (měli) zcela mimořádné zásluhy o českou klinickou biochemii a laboratorní medicínu, a to jak na poli vědeckém, tak i v oblasti pedagogické a technicko-organizační. Uděluje se jednou za dva roky na sjezdu ČSKB a o jejím udělení rozhoduje výbor ČSKB tajným hlasováním. Cena je dotována částkou 50 tisíc Kč. Symbolem Hořejšího ceny je bronzová medaile v sametové etui a příslušný diplom.“

Myšlenka jistě správná a dobrá, bylo ale potřeba nechat vyrobit příslušnou medaili. Na mou prosbu se tehdy záležitosti ujal docent Petr Schneiderka, který byl členem výboru ČSKB, a přes společné

známé našel medailéra, který byl ochoten medaili navrhnout a připravit. Když jsem psal o obrovském štěstí, které náš obor měl v osobě profesora Hořejšího v době svého vzniku, tak měl stejné srovnatelné štěstí v osobě tvůrce medaile. Musím přiznat, že jsem si to v té době ani tak plně neuvědomoval. O odpovídající fotografii pro vytvoření portrétu (pan profesor Hořejší zemřel v roce 1997) jsme poprosili syna profesora Hořejšího, tehdy docenta, později profesora Hořejšího, a po čase Petr Schneiderka přinesl na výbor dvacet centimetrové sádrové modely aversu a reversu medaile. Ty jsme samozřejmě s radostí odsouhlasili a po čase jsme dostali podle našeho zadání 20 kusů bronzových medailí o průměru 60 mm. Medaile má na líci portrét (hlavu) prof. Hořejšího s nápisem „Prof. MUDr. Jaroslav Hořejší, DrSc., 1905-1997“ a na rubu text „Česká společnost klinické biochemie, Česká lékařská společnost J. E. Purkyně, Za mimořádné zásluhy“, spolu se znakem ČSKB.

Medaile je udělována na výročních kongresech ČSKB od roku 2003, kdy ji s velkou hrdostí a noblesou jako první převzal profesor Jaroslav Masopust. Dosud jich bylo uděleno devět a seznam oceněných můžete najít na stránkách České společnosti klinické biochemie.

Tím, že je „spotřebována“ téměř polovina vyrobených medailí, vyvstala potřeba zjistit, zda existuje raznice (a ve které medailéřské či „razičské“ dílně se nachází), jestli je možné ji použít znovu a v neposlední řadě se zeptat autora medaile na jeho pohled a na eventuální autorská práva. To mne (opět přes Petra Schneiderku, který mi připomenul jméno autora) přivedlo do kontaktu s tvůrcem medaile. Je jím akademický sochař Michal Vitanovský, člověk, který si nepochybně zaslouží naši pozornost, a to nejen proto, že navrhl a vyrobil Hořejšího medaili.

Michal Vitanovský je absolventem Vysoké školy uměleckoprůmyslové (ateliér prof. Jana Kavana). Jeho láskou a životní náplní je především medailéřská práce, ale i sochařina v tom nejlepším slova smyslu.

V sochařské činnosti jde ve většině o práce v pléneru – příkladem budiž plastika mladého Svatého Vojtěcha na návsi v Libici nad Cidlinou, pískovcové sousoší Sedláci, připomínající selskou vzpuru v roce 1775 v zámeckém parku na Konopišti, král Václav II. ve Vlašském dvoře v Kutné Hoře, či další.

Z mého laického pohledu ale těžiště práce Michala Vitanovského leží přece jen v medailéřské činnosti. Nejen proto, že podle wikipedie jich realizoval více než 800 (a to je údaj z roku 2015, a myslím, že se pomalu té tisícovce blíží). Nenechejme se zmást tím vysokým počtem a případným pocitem, že by velká kvantita mohla ohrožovat kvalitu. Dokladů je mnoho – už jen skutečnost, že jeho díla jsou v Národní galerii v Praze, Národním muzeu a v mnoha cenných sbírkách ve více než 15 zemích světa – od Japonska, přes Irán až po USA. Je také autorem desky se státním znakem ČR na Černinském paláci, pamětní desky Pavlu Tigridovi, ale také Josefu Hlávkově – a té ve dvou verzích – v Praze

na Zemské porodnici a ve Vídni. Až po listopadových událostech se Michal Vitanovský mohl plně prosadit, a také prosadil. Pro nás laiky je asi nejrazantnějším přesvědčením o jeho kvalitách skutečnost, že zvítězil ve výběrových řízeních a je autorem československého řádu T. G. Masaryka

(1900) a dokonce nejvyššího českého státního vyznamenání, Řádu Bílého lva z roku 1994. V současnosti na objednávku pražského arcibiskupství pracuje na medaili na téma církevní školství s hlavou Svaté Ludmily. No a co dodat k tomu, že má nyní

za úkol připravit dvě pamětní medaile ke stému výročí zřízení Řádu Bílého lva. Sám jim říká „malá“ a velká“. Tu malou již má hotovou a odevzdal ji k realizaci, na druhé, která je výrazně náročnější, právě pracuje. A v mezidobí dokončil například medaili k 80. výročí udělení Nobelovy ceny Albertu Einsteinovi. Z rozhovorů s ním jsem přesvědčen, že s největší láskou pracuje na medailích historických osobností a historických událostí – téměř všech Přemyslovců, ale i Albrechta z Valdšteina a mnoha dalších. Je ale autorem i mnoha medailí osobností současné doby – jmenujme alespoň Jana Palacha či Bohumila Hrabala.

Je neúnavně činný – mimo sochařské práce a milované medaile je také autorem mnoha insignií včetně akademických, známek a pamětních listů. Píše – vydal například Encyklopedii kachlů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, knihu Heraldika na mincích a medailích a další. Je to obdivuhodné. O to více si můžeme vážit toho, že je autorem Hořejšího medaile, určené pro Českou Společnost klinické biochemie.

Rád bych mu jménem naší odborné společnosti poděkoval a vzhledem k tomu, že se právě dožil významného životního jubilea, tak mu především popřál pevné zdraví a mnoho dalších sil, nápadů, svěží mysl a dobrou náladu.

Vše nejlepší, Michale, a díky !

Vladimír Palička